

Της Ειρήνης Καμπερίδου

Το πρόβλημα της Ειρήνης, όπως το γνωρίζει μέχρι σήμερα η ανθρωπότητα, θεματοποιείται για πρώτη φορά στην ιστορία του κόσμου, στην Αρχαϊκή εποχή (8ος - 7ος αι. π.Χ.) από τον αρχαϊκό άνθρωπο.

Τι εννοούμε με τον όρο αρχαϊκός άνθρωπος; Εννοούμε τον άνθρωπο της εποχής εκείνης για τον οποίο αρχίζει να γίνεται πρόβλημα πλέον το ότι τη δική του ζωή, τις σχέσεις του με άλλους ανθρώπους και τις σχέσεις του μέσα στο κοινωνικό σύνολο τις χειρίζονται οι θεοί.. Ο άνθρωπος αυτός αρχίζει να προβληματίζεται και να διερωτάται. Αμφιβάλλει πλέον ότι αυτές οι σχέσεις όπως ο πόλεμος, η τυραννία και η καταπίεση είναι θέματα ανάγκης, μοίρας ή των θεών. Αναλαμβάνει πλέον τις ευθύνες του. Τότε αρχίζει και η πολιτική θεωρία, η πολιτική σκέψη των Ελλήνων.

Έχουμε τον πρώτο ανθρωπολογικό προβληματισμό. Με άλλα λόγια, ο άνθρωπος αρχίζει να χειραφετείται.

Βασικό παράδειγμα για την εποχή αυτή είναι η Πολιτική Θεωρία του Σόλωνα. Εμφανίζεται το θέμα του νόμου, της Ενωμίας (του καλού νόμου), το θέμα της Ενωμίας ως πηγή της Ειρήνης κ.λπ. Αυτό που έχουμε στο Ραμούντα στην Αττική έχει ξεκινήσει απ' τους αρχαϊκούς χρόνους.

Η ειρήνη γίνεται πια θέμα της ευθύνης του ανθρώπου. Ο αρχαϊκός άνθρωπος μιλώντας για την ειρήνη εννοεί κατ' αρχήν τη δική του ειρήνευση με τη θεία τάξη, πράγμα για το οποίο είναι αρμόδια η θρησκεία, την τάξη του νόμου και της ησυχίας που αφορά τις δικές του υποχρεώσεις (πολιτικές σχέσεις), την ειρήνευση του εσωτερικού του κόσμου, δηλαδή τη δική του προσωπική ειρήνη.

ΕΙΡΗΝΗ: Αρχή

Στους κλασικούς χρόνους το πρόβλημα της ειρήνης εξελίσσεται κατά έναν τέτοιο τρόπο και αποκτά τέτοια ευρύτητα η οποία είναι σχεδόν η ίδια με την ευρήτητα του νοήματος που δίνουμε σήμερα στην έννοια αυτή. Για την ευρύτητα αυτή έχουν εργαστεί πάρα πολλοί: η ιστορική πείρα, η φιλοσοφία, η ποίηση κ.λπ. Αν ρωτούσαμε τον Νίτσε για το θέμα αυτό θα μας έλεγε ότι το πρόβλημα της ειρήνης είναι ένα λάθος στο εργοστάσιο της φύσης. Το κέντρο και το νόημα των ανθρώπων μέσα στη φύση είναι ο αγώνας, η επιβολή και η δύναμη. Αλλά έχουμε διδαχθεί πολύ καλά που οδηγούν τέτοιες θέσεις, ειδικά δε μετά τον Χίτλερ. Γνωρίζουμε που οδηγεί η θεοποίηση της Δύναμης. Ο άνθρωπος του 20ού αιώνα έχει πολύ σκληρή πείρα που την έχει πληρώσει πολύ ακριβά.

Όταν εμείς σήμερα μιλάμε για ειρήνη εννοούμε πρώτα κατ' ουσίαν πράγματα τα οποία μας έχουν διδάξει οι αρχαίοι Έλληνες και δεύτερον πράγματα που μας έχει διδάξει ο Χριστιανισμός. Όταν γίνεται λόγος για Ειρήνη στα ειρηνικά κινήματα της εποχής μας και βέβαια γίνεται ευρύς τέτοιος λόγος - γίνεται με βάση την πείρα που αποκτήσαμε και ενόψει του κινδύνου που υπάρχει για την τελική καταστροφή του πλανήτη μας - οι ιδέες που κινούνται κάτω απ' αυτόν τον όρο είναι ιδέες αρχαίες ελληνικές και ιδέες χριστιανικές. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι σε πολλά ειρηνιστικά κινήματα γίνεται λόγος για την «επί του Όρου Ομιλία» του Χριστού. Η χριστιανική έννοια της ειρήνης βέβαια περιλαμβάνει τις ειρηνικές διανθρώπινες σχέσεις αλλά αναφέρεται και στην ειρήνη μεταξύ ανθρώπων και Θεού - αυτό είναι μοναδικό και κεντρικό νόημα.

Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει μια βεβα-

ρημένη σχέση προς αυτό που λέμε ειρήνη και κυρίως όσον αφορά το νόημα της Ειρήνης. Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι η ειρήνη σημαίνει κυρίως την αποφυγή του πολέμου και όχι τη βαθύτερη στάση ζωής όπως η αποφυγή της επιθετικότητας κ.λπ.

Όταν συζητάμε για αποφιλισμό, δεν συζητάμε κατ' ουσίαν για αποφιλισμό! Η συζήτηση περί αποφιλισμού αφορά το αν θα παραμείνουμε στη δυνατότητα να καταστρέψουμε τη Γη 800 φορές ή 2.500 φορές. Εκεί βρίσκεται το πρόβλημα! Είναι πραγματικά κυνικό να μιλάς για δυνατότητες καταστροφής αλλά η διαπίστωση αυτή καθιστά φανερή την ένταση με την οποία είναι φορτισμένη η έννοια της ειρήνης για τον σημερινό άνθρωπο.

Σήμερα που οι προσπάθειες για τον περιορισμό των εξοπλισμών συνεχώς αναστέλλονται λόγω έλλειψης πνευματικών προϋποθέσεων, προξενεί εντύπωση το γεγονός ότι οι αρχαίοι στρατιώτες της Εύβοιας π.χ. είχαν απαγορεύσει τα «πλεβόλα» όπλα. Μόνο το δόρυ και το ξίφος επιτρεπόταν κατά το παράδειγμα των ομηρικών ηρώων.

Ο άνθρωπος του 20ού αιώνα είναι σε θέση να γνωρίζει την ειρήνη απ' την ίδια την ειρήνη. Όλα αυτά τα έχουν συμπεριλάβει οι αρχαίοι Έλληνες στα διάφορα αγάλματα στο περίγυρο της λατρείας της Ειρήνης.

Επομένως, ξεκινώντας να μιλήσουμε για το πρόβλημα της ειρήνης με βάση τα μνημεία που υπάρχουν εδώ στην Αττική είναι σημαντικό να εντοπίσουμε την αρχή της γέννησης του προβλήματος της Ειρήνης, το ρόλο που έπαιξε και το ρόλο που παίζει αυτή η εξέλιξη για τη δική μας πραγματικότητα.

Οι αρχαίοι Αθηναίοι λάτρευαν την ειρή-

